

Uitkomsten Duurzame Bollenteelt Drenthe

Keten betrekken bij 'ideale' lelieteelt

Het derde onderzoekseizoen van duurzame bollenteelt Drenthe staat op aanbreken. Wat is er geleerd in het afgelopen jaar en waar zijn de pijlen dit jaar op gericht? Het programmateam zoekt verder naar een duurzamere lelieteelt en gaat ook de keten erbij betrekken.

Tekst en fotografie: Koen van Wijk

Binnen het programma Duurzame Bollenteelt Drenthe (DBD) hebben telers samen met onderzoeks- en adviesbureau HLB uit Wijster en verschillende middelendistributeurs op tientallen percelen de afgelopen twee jaar proeven gedaan ter verduurzaming van de lelieteelt. Onder meer met luisbehandeling, virus- en vuurbestrijding, bloemrijke akkerranden en de toepassing van middelen met een lagere milieubelasting is gezocht naar een duurzamere teelt. In 2023 wordt dit doorgezet en uitgebreid met een biologische proefteelt. Afgelopen jaar werd op de proefvelden van HLB onder de naam 'Het ideale plaatje' al geëxperimenteerd met een teelt met minimale inzet van bestrijdingsmiddelen. De inzet was om met sterke cultivars op een gezonde bodem de emissies en milieubelastingpunten te minimaliseren. "Dit is goed bevallen en het kan de opmaat zijn voor een biologische lelieteelt", laat projectmanager Patricia van Rijswick weten. In deze proef werden geen chemische middelen tegen luis en vuur gebruikt, maar uitsluitend gewerkt met minerale olie. Alleen onkruid werd in beperkte mate chemisch aangepakt. Verder werd een schone, gezonde bodem waar nooit eerder lelies groeiden uitgekozen, wat moest bijdragen aan een weerbaar gewas. "De aanplant bestond uit zowel tolerante als niet-tolerante cultivars van OT, Oriëntal en LA's. We hebben niet gemonitord op luisdruk, maar wel op virusopbouw. Die was erg laag, net als de vuurdruk. Maar dit was mede te danken aan een relatief makkelijk teeltjaar met een warme, droge zomer. Al vervuurd enkele cultivars wel voortijdig", vertelt Van Rijswick. Het is mooi dat deze teelt bijna biologisch was, vindt haar collega Ben Seubring, on-

derzoeksassistent van het project. "Maar we moeten niet de illusie hebben dat we elke lelie al biologisch kunnen telen. Wel kan deze teeltaanpak mooi laten zien wat we er allemaal mogelijk is als je sterke cultivars op een gezonde bodem teelt."

BIOLOGISCHE KETEN

Er wordt nu gezocht naar een perceel om voort te borduren op de biologische aanpak. Seubring: "We willen dit op een schaal van zo'n halve hectare in de praktijk brengen bij een teler. We gaan dan ook sturen op gezond gewas en als het nodig is bladversterkers toevoegen. Biologisch het onkruid bestrijden wordt nog een uitdaging." De opbrengst van de bollen krijgt idealiter ook een biologisch label, vertellen ze. "Skalcertificatie is de inzet. Omdat de rest van de keten nog niet helemaal klaar is voor biologische lelies, is de afzet nog wel een uitdaging", denkt Van Rijswick. "Er worden momenteel nog geen biologische leliebollen gebroeid en afgezet in de export. Daarom gaan we ook energie steken in het verkennen van een biologische afzetketen en willen we in kaart brengen wat de mogelijkheden zijn. Ook zoeken we geïnteresseerde ketenpartners. Voor een biologisch marktsegment heb je alle schakels nodig. Na de teelt ook de bolbehandeling, bewaring, broeierij en uiteindelijk ook handelaren." Normaal gesproken is voor een biologisch product ook biologisch uitgangsmateriaal verplicht. Dit is nog niet beschikbaar, daarom mag in het project via een onthefing met gangbaar, niet ontsmet plantmateriaal gestart worden.

DOELEN CONCREET MAKEN

Als fundament onder DBD liggen de vijf hoofddoelen die bij aanvang van het

project zijn vastgesteld. Het gaat om 50% minder milieubelasting, verbeteren van de biodiversiteit, verbeteren van de bodemgezondheid, haalbaarheid van de biologische teelt en een effectief middelenpakket.

"Sommige doelen zijn nog erg algemeen geformuleerd, we werken nu aan het uitwerken hiervan tot concrete richtlijnen in Kritische Prestatie Indicatoren", vertelt Van Rijswick. Om te werken aan een gezonde bodem bijvoorbeeld, moet eerst de huidige bodemkwaliteit in kaart gebracht zijn. "Daarom beginnen we dit jaar met bodembemonstering, zodat je weet waar je aan moet werken. In een gezonde bodem liggen grote kansen voor verbetering van de plantweerbaarheid."

Een effectief en groener middelenpakket, mede door toelatingen van gewasbeschermingsmiddelen met lagere milieubelasting uit andere teelten, zoals akkerbouwgewassen, is een lastig doel om aan te werken vanuit de Drentse situatie. "De overheid is aan zet om voor versnelde toelating te zorgen. Dit vraagt vooral lobbywerk op landelijk en Europees niveau, wel is onze expertise nuttig als inbreng hiervoor", stelt Van Rijswick.

RESULTATEN 2022

Tijdens de Leliedag op 8 februari in Emmeloord kregen telers tijdens een workshop een beeld van de resultaten van afgelopen jaar. Volgens de projectleiding is het mogelijk om de milieubelastingpunten met 80% te reduceren. Een belangrijke rol is weggelegd voor de inzet van waarschuwingssystemen of BOS. Met inzet hiervan werd in 2022 de schimmelziekte *Botrytus* onder controle gehouden. Het aantal bespuitingen wordt afgestemd op de situatie en de gevoeligheid per soort. Bij minder gevoelige soorten kon de mi-

Tijdens het project Duurzame Bollenteelt Drenthe hebben deelnemers omwonenden en andere belangstellenden bijgepraat.

lieubelasting met 27 tot 44% omlaag. Bij gevoelige soorten was de reductie echter minimaal, zo blijkt uit het projectverslag. Zeker als in het assortiment meer ingezet wordt op tolerante soorten, verwacht de projectleiding dat het hoofddoel van 50% reductie uiteindelijk gehaald wordt. “Daarom willen we ook toe naar een rasenlijst met vuurbestendige soorten, die ook voorzien is met cijfers over vuurresistentie. Dit proberen we met de hele sector samen te doen. Ook met de veredelaars, waar het werken aan tolerante soorten steeds meer aandacht krijgt”, vertelt Seubring.

Verder zijn ook proeven gedaan met het toepassen van minder chemische middelen en meer plantversterkers. Vanwege de lage vuurdruk afgelopen droge zomer waren de effecten daarvan nog niet goed zichtbaar.

ERVARINGEN DELEN

Behalve de projectresultaten delen had de workshop ook tot doel ervaringen tussen telers uit te wisselen. Meerdere telers merkten op dat zijn afgelopen seizoen nauwelijks vuurdruk hadden en achteraf gezien geen bespuitingen hadden hoeven uitvoeren. “En eigenlijk viel het in 2021 wat een echt vuurjaar was ook best mee”, stelde er een.

Dit beeld werd met instemming begroet. De behoefte om te verduurzamen is duidelijk aanwezig bij de telers, maar de behoefte aan een middel als noodrem blijft wel groot, concludeerde de projectleiding. Ervaringen over wat in de praktijk al mogelijk is met elkaar delen, zal daarbij helpen. Daarom wordt binnen het project de uitwisseling van bestaande kennis en expertise een nieuw speerpunt. Volgens Seubring blijkt namelijk dat telers nog

meer van elkaars aanpak kunnen leren. “Opvallend is dat telers bij herbiciden soms lager dan gemiddeld zitten en bij fungiciden of insecticiden juist hoger dan gemiddeld. Als je kunt verklaren waarom je laag of hoog zit, kun je dit ook uitwisselen met elkaar en over de hele linie je middelengebruik omlaag brengen.” Door hier over te praten als telers via het neutrale platform dat DBD biedt, valt veel te bereiken verwacht hij. ♦

Beeld bepalen

Bij de start van het project Duurzame Bollenteelt Drenthe zei Marcel Markhorst, die vanuit de KAVB-kring Noord- en Oost-Nederland betrokken is bij het project: “We willen een teeltsysteem ontwikkelen waarmee we onze bedrijven kunnen voortzetten op een manier die door de omgeving wordt geaccepteerd, en daarmee de toekomst zeker stellen. We willen in deze pilot hier een begin mee maken en antwoorden vinden op de vele vragen die we nog hebben. Dan zullen er zeker nog vragen overblijven, maar hebben we wel een stap gezet.”

Verder bouwen de deelnemers voort op kennis die er al is, aldus Markhorst. “Het gaat er vooral om de periode te verkorten dat de lelie buiten staat. De kans op virus is daardoor kleiner. Juist de aanpak van virus bepaalt sterk het beeld bij de omgeving, want daartegen moeten we soms meermalen per week spuiten. We willen van het virus af en van de hoge spuitfrequentie.”

Behalve het uitvoeren van projecten op het eigen bedrijf, hadden de deelnemers ook de taak om die omgeving te informeren.